

Riktlinjer vid otillåten påverkan som riktas mot förtroendevalda i Hylte kommun

Antagna av kommunfullmäktige 2022-06-16 § 49

Innehållsförteckning

Inledning.....	3
Syfte.....	3
Mål	3
Otillåten påverkan	3
Hot.....	3
Våld.....	3
Trakasserier.....	4
Förtroendevalda i olika sociala grupper utsätts i olika utsträckning.....	4
Ansvar och roller i säkerhetsarbetet	4
Polisens ansvar.....	4
Partiets ansvar	4
Kommunens ansvar	5
Förebyggande arbete	5
Utbildning	5
Sociala medier	5
Skydda din identitet och integritet	5
Avslutning.....	6
Revidering.....	6
Bilaga 1. Åtgärder vid otillåten påverkan mot förtroendevalda.....	7
Bilaga 2. Åtgärder efter en händelse	9
Bilaga 3: Checklista – Att tänka på som förtroendevald vid offentliga möten/ framträdanden	10
Bilaga 4 Mall för incidentrapport	11

Inledning

De förtroendevalda har en viktig roll i den representativa demokratin som företrädare för medborgarna och representanter för sitt parti. Förekomsten av otillåten påverkan, så som hot, våld eller trakasserier mot förtroendevalda utgör ett allvarligt hot mot det demokratiska styrelseskicket. Att bli utsatt eller rädslan för att bli utsatt kan leda till att förtroendevalda väljer att hoppa av sina uppdrag eller väljer att inte engagera sig i vissa politiska frågor, vilket utgör ett hot mot den demokratiska processen.

Förekomsten av otillåten påverkan mot förtroendevalda har sedan 2012 ökat, enligt Politikernas trygghetsundersökning (BRÅ, 2021). Ökningen gäller i samtliga beslutsfattande instanser på statlig, regional och kommunal nivå. Förekomsten är som högst under valår, vilket bland annat går att härleda till politikernas ökade synlighet i media under dessa år. Det är därför viktigt att arbeta aktivt med förebyggande insatser för att öka säkerheten och medvetenheten kring problematiken med otillåten påverkan.

Syfte

Syftet med riktlinjerna är att skydda viktiga demokratiska värden som Hylte kommun vilar på, likväl som att skydda enskilda förtroendevalda. Syftet är även att redogöra för hur Hylte kommun och dess förtroendevalda kan förebygga samt hantera otillåten påverkan, så som hot, våld eller trakasserier mot förtroendevalda. Detta genom att fastställa ett gemensamt förhållningssätt där de olika aktörernas uppgifter tydliggörs.

Mål

Målsättningen med riktlinjerna är att de förtroendevalda i Hylte kommun:

- ska känna till dokumentet *”Riktlinjer vid otillåten påverkan som riktas mot förtroendevalda i Hylte kommun”* med tillhörande bilagor
- ska veta hur man ska agera samt vem man ska kontakta vid utsatthet eller oro
- ska kunna utföra sitt uppdrag utan inskränkningar
- inte ska påverkas i sitt beslutsfattande
- ska uppnå och känna godtagbar trygghet och säkerhet både under sitt uppdrag och i övriga sammanhang

Otillåten påverkan

Otillåten påverkan är ett samlingsbegrepp som avser hot, våld eller trakasserier mot person eller egendom.

Hot

Hot innebär att någon hotar att skada den förtroendevalda eller dennes egendom. Hot kan även omfatta andra personer, djur eller föremål som har stor betydelse för den förtroendevalda. Hotet kan ske via telefon, sms, e-post, sociala medier, direkt tilltal eller med hjälp av vapen eller annat föremål.

Våld

Med våld avses slag, sparkar eller annan typ av fysiskt våld, som riktats mot förtroendevalda med anledning av deras uppdrag. Våldet kan även riktas mot anhöriga eller kollegor till den förtroendevalda. Det kan även handla om våld mot egendom, till exempel skadegörelse.

Trakasserier

Trakasserier är en form av diskriminering och enligt lagen ett agerande som kränker någons värdighet. Det kan handla om att någon uttalar sig på ett sätt, eller har ett beteende, som gör att den förtroendevalda känner sig ledsen, förolämpad, hotad, eller illa behandlad.

Trakassering kan ske genom mer eller mindre märkbara metoder, via exempelvis telefonsamtal, sociala medier eller direkt tilltal i syfte att hämnas eller väcka obehag.

Kom ihåg att händelser av otillåten påverkan som riktas emot en förtroendevalds familj eller närstående ska anmälas, om man misstänker att det går att härleda till den förtroendevaldas politiska uppdrag.

Förtroendevalda i olika sociala grupper utsätts i olika utsträckning

Brottsförebyggande rådet, BRÅ, skickade under 2020 ut en enkät till samtliga förtroendevalda i riksdag, region- och kommunfullmäktige för att undersöka deras utsatthet för hot, våld och trakasserier i deras förtroendevalda uppdrag. Utifrån resultatet går det att konstatera att det finns skillnader mellan olika sociala grupper gällande huruvida de blir utsatta för hot, våld eller trakasserier. Exempelvis uppgav 28 % av de kvinnliga förtroendevalda att de blev utsatta för minst en händelse av hot och trakasserier och/eller våld, skadegörelse eller stöld under 2020. För manliga förtroendevalda ligger motsvarande något lägre, på 25 %. Även yngre förtroendevalda är mer utsatta enligt enkätsvar, och därefter minskar andelen ju äldre åldersgrupp som studeras. Likaså en något större andel förtroendevalda med utländsk bakgrund uppger att de utsattes under 2020, jämfört med de med svensk bakgrund. Vidare kan man även utläsa att de förtroendevalda som syns mycket i media eller har stora sociala plattformar i högre grad blir utsatta för hat eller hot.

Kom ihåg att alltid anmäla eventuella incidenter som du som förtroendevald blivit utsatt för.

Ansvar och roller i säkerhetsarbetet

För att vid en händelse av otillåten påverkan veta vem som ska göra vad, är det viktigt att fastställa de olika aktörernas ansvar och roller i säkerhetsarbetet. Nedan följer en presentation av polisens, partiets respektive kommunens ansvar.

Polisens ansvar

Polisen har huvudansvaret för personskydd av förtroendevalda i kommuner och regioner vilket innebär att den polisiära handläggningen av ärenden om hot, våld och trakasserier mot förtroendevalda är en uppgift för Polismyndigheten. I det fall otillåten påverkan mot en förtroendevald uppstår i Hylte kommun så ska polisanmälan omedelbart upprättas för vidare handläggning och eventuella åtgärder.

Partiets ansvar

Det är väsentligt att partierna som organisationer ställer upp och stödjer de utsatta förtroendevalda. Gruppledarna i respektive parti är den person som den utsatte parti-medlemmen bör kontakta. Gruppledaren kan därefter stödja den utsatte i kontakt med polisen.

Kommunens ansvar

Förtroendevalda är inte formellt anställda och omfattas därför inte av arbetsmiljölagstiftningen (AFS 1993:2) såsom anställda gör. Detta utgör dock inte ett hinder i arbetet för de förtroendevaldas trygghet.

Vid en händelse av otillåten påverkan har Hylte kommun möjlighet att via säkerhetssamordnaren erbjuda stöd vid polisanmälan samt hjälp med exempelvis stödsamtal.

Kommunens säkerhetsskyddschef är räddningschefen som nås på 0345-181 65. Det går också bra att kontakta säkerhetssamordnare, ställföreträdande säkerhetsskyddschef, på 0345-181 60.

Förebyggande arbete

Att vara väl förberedd kan minska risken för otillåten påverkan, men även konsekvenserna om förtroendevalda skulle bli utsatta.

Utbildning

I början av varje mandatperiod genomgår de förtroendevalda utbildningar som ska hjälpa i dem i sina nya roller. En del i detta utbildningspaket är ett informationstillfälle där denna riktlinje presenteras och de förtroendevalda informeras om de gemensamma förhållningssätten vid otillåten påverkan. Detta, eftersom målet är att riktlinjen ska vara känd hos de förtroendevalda så att dokumentet kan vara ett stöd vid eventuell händelse.

Sociala medier

Rätt använt är sociala medier som Facebook, Instagram eller Twitter fantastiska mötesplatser för lättillgänglig och snabb kommunikation mellan människor, där informationsutbyte och diskussion kan ske. Samtidigt är agerandet på sociala medier även förenat med risker. Inlägg, kommentarer eller meddelanden kan vara hotfulla eller kränkande, och falsk ryktesspridning kan snabbt få spridning via sociala medier. Det är därför viktigt att vara källkritisk till information som sprids på internet.

Som förtroendevald är det viktigt att vara medveten om faran att lägga ut för mycket information vid användande av sociala medier. Flertalet av de politiska partierna har interna policys och rekommendationer för hur deras medlemmar ska använda sociala medier, samt riktlinjer för hur de ska agera om de skulle bli utsatta för någon typ av otillåten påverkan på nätet.

Som förtroendevald representerar man både Hylte kommun och sitt parti. Den förtroendevalda bör därför föregå med gott exempel; samtalstonen mellan politiker både vid sammanträden och i sociala medier sätter tonen för hela det politiska klimatet.

Skydda din identitet och integritet

Den tekniska utrustning som vi använder i allt större utsträckning gör oss mer sårbara. Personliga uppgifter kan bland annat missbrukas genom att någon kapar elektroniska identiteter, gör oriktiga debiteringar eller startar nya abonnemang. Ett annat syfte kan vara att lägga beslag på någons identitet på sociala medier och exempelvis sprida falska påståenden i annat namn. Det är därför viktigt att ha kontroll på sina id-handlingar, vara vaksam på någon gör en kreditupplysning och polisanmäla direkt vid misstanke om brott.

Någon kan komma åt personliga uppgifter genom medlemslistor, adresslistor, webbplatser, e-postlistor och via sociala plattformar. Som förtroendevald bör man göra medvetna val kring delning av information på internet. Man kan exempelvis välja att använda en stängd profil, det vill säga att profilen endast är synlig för de personer man vill ska se den, eller att skapa en separat sida för sina politiska åtaganden som hålls avskild från den privata sidan. Räkna med att den information du en gång har lagt ut på internet alltid finns kvar, även om du raderar den.

Det informationssamhälle som vi lever i idag ställer högre krav på försiktighet, då påverkan från yttre aktörer genom exempelvis bluffmail, spam eller phishing blir allt vanligare. Det är viktigt att inte klicka på länkar i mail från okända avsändare. Om du misstänker att du fått ett bluffmail eller har råkat klicka på en olämplig länk, vänligen rapportera detta till kommunens IT-funktion, it-service@hylte.se.

Avslutning

Syftet med riktlinjerna är att skydda viktiga demokratiska värden som Hylte kommun vilar på, likväl som att skydda enskilda förtroendevalda. Syftet är även att redogöra för hur Hylte kommun och dess förtroendevalda kan förebygga samt hantera otillåten påverkan.

Målsättningen med detta dokument är att de förtroendevalda i Hylte kommun ska känna till riktlinjerna och veta hur man ska agera samt vem man ska kontakta vid utsatthet eller oro. Målet är vidare att du som förtroendevald ska kunna utföra ditt demokratiska uppdrag utan inskränkning, men dessa riktlinjer ska fungera som stöd om något skulle hända. Handfasta riktlinjer över tillvägagångssätt vid händelse finns i Bilaga 1–4.

De förtroendevalda har en grundläggande roll i den representativa demokratin som företrädare för medborgarna. Förekomsten av hot, våld och trakasserier mot förtroendevalda i riksdag, region- och kommunfullmäktige utgör därför ett allvarligt hot mot demokratin och den politiska beslutsprocessen. Det är därför vitalt att vi i Hylte kommun arbetar förebyggande för att skydda våra förtroendevalda, och att det finns riktlinjer att ta stöd av om någonting skulle hända.

Det är viktigt att du som förtroendevald polisanmäler brott; både för uppklarandet av brottet, men även för att skapa en samlad lägesbild av förekomsten av hot, våld och trakasserier mot förtroendevalda i Hylte kommun.

Bilaga 1 innehåller information om handfasta direktiv för hur man som förtroendevald ska agera vid en situation av otillåten påverkan. *Bilaga 2* sammanfattar åtgärderna som bör vidtas efter en händelse. *Bilaga 3* är en checklista med punkter att tänka på inför ett sammanträde för att förebygga och stärka säkerheten. *Bilaga 4* är en mall för incidentrapportering som förtroendevalda vid en händelse av otillåten påverkan ska fylla i. Den skickas in till kommunens säkerhetssamordnare, som även kan vara behjälplig vid kontakt med polisen.

Revidering

Riktlinjerna ska granskas och vid behov revideras i slutet av varje mandatperiod. Kommunens säkerhetsskyddschef ansvarar för att detta genomförs.

Bilaga 1. Åtgärder vid otillåten påverkan mot förtroendevalda

Om du skulle bli utsatt för otillåten påverkan så som hot, våld eller trakasserier är det bra att känna till hur dessa situationer ska hanteras. Detta oavsett om situationen skulle uppstå i samband med ett offentligt framträdande, på nätet, på arbetsplatsen eller i anslutning till din bostad.

Generella vägledningar

- I den mån det går att planera, ta bara diskussion med en orolig person när det finns flera personer i närheten.
- Försök att uppträda lugnt, lyssna utan att avbryta den som hotar, undvik motargument.
- Undvik att bli ”myndighetsperson”, var inte ”skrämmande”. Tala om att polisanmälan kommer att göras om den aggressive fortsätter med sitt hotfulla beteende.
- Polisanmäl händelsen och informera ditt partis gruppleddare samt kommunens säkerhetssamordnare.

Fysiska hot

- Larma snabbt 112, ropa på hjälp.
- Försök uppmärksamma andra på situationen.

Fysiskt våld

- Larma snabbt 112, ropa på hjälp.
- Försök uppmärksamma andra på situationen.
- Ta skydd.
- Ropa på hjälp.
- Försök ta dig från platsen.
- Använd nödvärn.
- Kontakta snarast anhörig och, om det är aktuellt, din arbetsplats.
- Kontakta ditt partis gruppleddare. Om denne inte går att nå kan du kontakta din styrelse/nämndordförande eller kommunens säkerhetssamordnare.
- Vid fysisk skada bör läkare uppsökas för omhändertagande och dokumentation.
- För åtgärder efter händelsen, se bilaga 2.

Hot på telefon

- Försök att spela in samtalet på din telefon, om du har möjlighet.
- Notera tid, bakgrundsljud, kön, ålder, dialekt och liknande.
- Upprepa det som den uppringande säger och låtsas som att du inte hör ordentligt.
- För åtgärder efter händelsen, se bilaga 2

Hot via internet

Hot och trakasserier via internet ökar på internet och den hårda ton som förekommer på internet kan även vara brottslig och bör polisanmälas.

- Tänk på att inte radera de hot du får via internet, polisen behöver dem i digital form för att kunna spåra vilken dator de har skickats från.
- Gör skärmdumpar på det du kan.
- För åtgärder efter händelsen, se bilaga 2

Hot via brev och avvikande försändelser

Hantera eventuella hotbrev eller avvikande försändelser med försiktighet och förvara dem skyddat så att polisen kan säkra eventuella spår och kan ta del av innehållet för att analysera det. Var alltid uppmärksam på avvikande försändelser och du bör be din familj agera på samma sätt, eller de som eventuellt öppnar din post på din arbetsplats. För åtgärder efter händelsen, se bilaga 2.

Rättshaverister

De flesta som arbetar inom offentlig sektor har någon gång varit i kontakt med en rättshaverist och vet att det kan vara svårt att bemöta dessa människor på ett sätt som tillfredsställer deras behov.

- Undvik att svara på upprörda mejl med en gång. Då kan avsändaren hinna lugna sig tills svaret kommer och det hela avdramatiseras.
- Vid kontakt – försök behålla lugnet, höj inte rösten, dras inte med i diskussionen och argumentera inte emot.
- Ha alltid en hög servicenivå, men till en viss gräns i dessa fall.
- Var saklig och hänvisa till vad du kan göra enligt lagstiftning och rutiner.
- Visa empati och tydlighet. ”Jag hör vad du säger och förstår hur du ser på saken. Men detta är vad jag kan göra”. Svara på det som efterfrågas, inte mer.
- Hänvisa till annan om ärendet inte rör ditt område.
- Förstå att det inte går att ändra personens åsikter. Ifrågasätt inte vanföreställningar.
- Vid långvarig eller komplicerad kontakt, prova med en annan handläggare eller kollega.
- En rättshaverist vill ofta avsluta samtalet med ett medskick som är nedlåtande och kritiserande. Låt personen i fråga få sista ordet, kommentera inte ytterligare.
- Avsluta eller avbryt samtal som blir alltför kränkande, hotfulla eller meningslösa. Det finns gränser.
- Om du upplever psykisk påverkan ska du kontakta ditt partis gruppledare.
- För åtgärder efter händelsen, se bilaga 2.

Bilaga 2. Åtgärder efter en händelse

Efter en händelse är det viktigt att vidta vissa åtgärder för att minska risken för att händelsen återupprepas.

Det är viktigt att du polisanmäler all otillåten påverkan. Det är en markering att du inte accepterar det du blivit utsatt för. I och med en anmälan kan också polisens brottsoffer- och personsäkerhetsarbete inledas. Även i de fall där en anmälan inte kan knytas till en gärningsperson, så kan anmälan vara en viktig pusselbit för att analysera liknande brott och tillvägagångssätt. Om du misstänker att det finns en koppling till ditt politiska engagemang bör du informera om detta när du gör en polisanmälan. Informera även ditt partis gruppleadare samt säkerhetssamordnare.

Polisanmälan:

Vid akuta fall görs polisanmälan direkt till 112. Är situationen inte akut;

- Polisanmäl händelsen på enklaste sätt

Detta kan ske via polisens hemsida, via telefon till 114 14, skriftligt via mejl till registrator.vast@polisen.se eller via post: Polismyndigheten, Box 1031, 301 10 Halmstad

- Som förtroendevald ska du begära åtkomstskydd av anmälan.
- Du ska också tydligt ange att du har ett uppdrag som förtroendevald – då hanteras ärendet av särskild enhet inom polisen
- Kom ihåg att om du fått skador, ska dessa dokumenteras hos läkare.

Vad är åtkomstskydd?

Polisen kan åtkomstskydda din anmälan för att öka sekretessen kring den och på så sätt avgränsa vilka som kan läsa anmälan. Ofta kan då även anmälningsupptagaren redovisa så lite som möjligt i anmälan och istället välja att skriva en mer utförlig bilaga.

Incidentrapportera all otillåten påverkan

När en incident med otillåten påverkan har ägt rum ska det skrivas i en incidentrapport (Bilaga 4). Incidentrapport för förtroendevalda ska skickas till kommunens säkerhetssamordnare och syftar till att skapa underlag för förbättringsåtgärder.

Skydd och stöd till utsatta

I samband med polisanmälan får du information om lämpligt brottsofferstöd och vad du själv kan göra för att skydda dig och dina närmaste. Polismyndigheten har brottsoffersamordnare och kan erbjuda åtgärder för hotade som behöver skydd. Polisen bedömer hur stort behovet av skydd är och vilken skyddsåtgärd man beslutar att vidta i det enskilda fallet. Exempel på detta är rådgivning, bevakning och olika tekniska hjälpmedel.

Personsäkerhetsåtgärder för den förtroendevalde

Polisen gör efter polisanmälan en riskanalys och rekommenderar, vid behov, åtgärder för att höja personsäkerheten. Om hotbilden bedöms som hög kan förtroendevalda som hotas komma att omfattas av polisens personsäkerhetsarbete och få möjlighet till mer långtgående skyddsåtgärder. Håll hela tiden kontakt med partiets gruppleadare. Skyddsåtgärder är inte generella utan avgörs utifrån de specifika förutsättningarna i det enskilda fallet. Av det skälet finns inga generella förslag kring skyddsåtgärder i dessa riktlinjer.

Bilaga 3: Checklista – Att tänka på som förtroendevald vid offentliga möten/ framträdanden

- **Bedöm om det är något som påverkar hur mötet bör genomföras.** Kan personen/ ämnet/ platsen/ lokalen påverka säkerheten? Är det en kontroversiell fråga som ska diskuteras eller är platsen särskilt utsatt?
- **Bedöm behovet av resurser och bevakningsåtgärder som krävs för säkerheten.** Samverka med Polismyndigheten och säkerhetsskyddschefen.
- **Informera dig via polismyndigheten om tillståndsfrågan.** Samtala med kommunpolisen. Informera dig om andra evenemang som eventuellt sker parallellt med ert möte, t.ex. demonstrationer.
- **Tänk på lämplig placering av scen/ talarpodiet.** Målsättningen är att huvudpersonen ”ska ha ryggen fri” med skyddad bakgrund. Undvik en plats mitt på en yta med folk runt om. Tänk på angreppsriskerna från personer med tillhygge eller kastavstånd av föremål.
- **Planera för avspärrning.** Markera säkerhetsavståndet till talaren genom rep, band, blommor etc. Tänk på placeringen av entréer, vakter, funktionärer ur säkerhetssynpunkt samt medias placering.
- **Upprätta bra kommunikationsvägar** med polis, väktare, säkerhetsansvarig. Lägg in viktiga telefonnummer i mobilen. Vid akutläge ring alltid 112.
- **Vid ordningsstörning,** förbered för att tidigt kunna hantera incidenter och spontana störningar. Tänk på att inte provocera störande/ hotfulla personer. Förbered åtgärder och rollfördelning på plats vid eventuellt uppkommande hotfull situation.
- **Planera för reträttväg vid hotfull situation** till säkert utrymme. Planera även för säker parkeringsplats för fordon i nära anslutning. Undvik insläpp/ parkering av okända fordon i närområdet.
- **Planera hantering av presenter.** Paket bör helst öppnas av givaren själv. Vid misstänkt försändelse: rör eller öppna inte. Larma polisen.
- **Förbered dokumentation av hot eller händelse.** Notera tid, plats, händelseorsak, vidtagna åtgärder, övrigt av vikt. Gör polisanmälan. Rapportera till arrangör/ säkerhetsansvarig för partiet och kommunens säkerhetsskyddschef om något inträffar.

Bilaga 4 Mall för incidentrapport

Skicka ifyllt blankett till: Säkerhetssamordnaren, Hylte kommun, 314 80 Hyltebruk

Vem rapporterar incidenten? Datum? (Namn, funktion, relation till den utsatte)	
Vem utsattes? (Namn, nämnd/styrelse)	
Vad utsattes personen för? (Beskriv händelsen så detaljerat som möjligt. Hot, våld, trakasserier, skadegörelse, korruption? Via brev, telefonsamtal, sms/mms, personligt framfört?)	
När och var inträffade händelsen? Var det någon annan som såg händelsen? (t.ex. annan förtroendevald, familjemedlem? Nådde hotet fram till den tänkta mottagaren?)	
Vem/vilka utsatte den förtroendevalda? (Känd/okänd förövare? En eller flera personer? Kön, ungefärlig ålder? Dialekt? Har förövaren utsatt andra förtroendevalda?)	
Antas förövaren tillhöra en gruppering av något slag? (Ja/nej? Om ja, vilken?)	
Finns någon känd utlösande faktor? (t.ex. särskild politisk fråga, ett beslut, annat?)	
Beslut om eventuella åtgärder? (ex. polisanmälan, skyddsåtgärder för den utsatte)	
Hur upplevde den utsatte incidenten? (Skrämmande eller inte? Allvarligt menad eller inte? Andra känslor/upplevelser)	

	JA	NEJ
Har polisen kontaktats? Om ja, när?	☐	☐
Har incidenten polisanmälts?	☐	☐
Om inte, vill den utsatte att incidenten ska polisanmälas?	☐	☐
Har den utsatte uttryckt behov av stöd/hjälp? Om ja, vilka behov?	☐	☐
Har den utsatte fått stöd/hjälp? Beskrivning av stöd/hjälp/andra åtgärder	☐	☐
Har anhöriga informerats? Vem/ vilka?	☐	☐
Har gruppledaren eller annan utsedd i partiet informerats om incidenten?	☐	☐
Har eventuella verksamheter informerats?	☐	☐
Vem/ vilka?		